

ROLUL ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE ÎN PROCESUL DE PREDARE- ÎNVĂȚARE - EVALUARE A BIOLOGIEI ÎN LICEU

Ilona TÎLTU

Liceul Teoretic Cotiujenii Mari, raionul Șoldănești

Rezumat. În articol se descrie cadrul conceptual al activităților extracurriculare în general și se aduc exemple concrete de implementare în procesul educațional la biologie.

Cuvinte cheie: activități extracurriculare, activitate extrașcolară, predare, învățare, evaluare, biologie.

Summary. The article describes the conceptual framework of extracurricular activities in general and provides concrete examples of implementation in the educational process in biology.

Keywords: extracurricular activities, extracurricular activity, teaching, learning, assessment, biology.

*”Școala trebuie să urmărească tot timpul
că tânărul să părăsească băncile ei nu ca specialist,
ci ca o personalitate armonioasă.”*

Albert Einstein

Desfășurarea procesului instructiv-educativ constă în îmbinarea activităților școlare cu activități extracurriculare ce au numeroase valențe formative, permițând manifestarea creativității întregului grup de elevi, a relațiilor creative, astfel învățătorul putându-și afirma spiritul inovator, creativitatea didactică, totodată atrăgându-i și pe elevi. Dezvoltarea personalității elevilor este preocuparea primordială a învățătorilor în scopul modelării întregii activități psihice a elevilor și a conduitei acestora conform cerințelor societății în care ei trăiesc [3].

Activitățile extracurriculare sunt activități complementare activităților de învățare realizate în clasă, urmăresc lărgirea și adâncirea informației, cultivă interesul pentru diferite ramuri ale științei, atrag individul la viața socială, la folosirea timpului liber într-un mod plăcut și util, contribuind la formarea personalității. În acest sens școala trebuie să fie deschisă spre acest tip de activitate care îmbracă cele mai variate forme. În cadrul acestor activități elevii deprind folosirea diverselor surse informaționale, se autodisciplinează, învață să învețe, iar cadrul didactic poate să le influențeze dezvoltarea, să-i pregătească pentru viață [5].

Aceste activități au ca scop dezvoltarea unor aptitudini speciale, antrenarea elevilor în activități cât mai variate și bogate în conținut, cultivarea interesului pentru activități socio-culturale, oferirea de suport pentru reușita școlară în ansamblul ei [2].

Conform prevederilor Codului Educației al Republicii Moldova (Monitorul Oficial Nr. 319-324 art. nr: 634), Capitolul VII. Articolul 36. (1) ”Învățământul extrașcolar se realizează în afara programului și activității școlare prin activități complementare procesului educațional desfășurat în instituțiile de învățământ și are menirea să dezvolte potențialul cognitiv, afectiv și acțional al copiilor și tinerilor, să răspundă intereselor și opțiunilor

acestora pentru timpul liber”. Educația prin activitățile extracurriculare urmărește identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizată, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii. Începând de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoștințe punându-i în contact direct cu obiectele și fenomenele din natură. Activitatea extrașcolară este segmentul de educație, care asigură în mare parte transferul de cunoștințe, acumulate de către elevi în cadrul programului standard de ore obligatorii (curriculum formal) în practică, ceea ce oferă elevului deprinderi practice de a implementa în practică cunoștințele teoretice acumulate. Învățământul extrașcolar se realizează în grup sau individual în instituții extrașcolare de stat și private (centre, palate, case de creație, cluburi de creație tehnico-științifice, centre ale tinerilor turiști, centre ale tinerilor naționaliști, școli sportive de agrement etc.), în baza unor activități educative specifice, de către cadrele pedagogice în colaborare cu familia, unitățile socio-culturale, mass-media, organizații de copii și tineret etc. Accesul la activitățile realizate de instituțiile extrașcolare de stat este liber și gratuit pentru toți solicitanții cu vârsta între 5-19 ani, cu excepția școlilor sportive, indiferent de gen, rasă, origine, etnică, confesiune, oferindu-le tuturor, posibilități egale pentru dezvoltare multilaterală și autodeterminare în sfera timpului liber.

Conform Codului Educației al R Moldova, instituția extrașcolară va activa în baza următoarelor principii:

- Principiul echității și al non-discriminării;
- Principiul parteneriatului social și al co-managementului;
- Principiul respectării drepturilor copilului și ale omului;
- Principiul centrării pe valorile general-umane, naționale și democratice;
- Principiul diferențierii și individualizării demersului educațional;
- Principiul corelării intereselor individuale ale beneficiarului cu cele ale societății;
- Principiul creativității;
- Principiul unității educației și autoeducației.

Activitățile extracurriculare și-au făcut prima oară apariția în colegiile americane în secolul al XIX-lea. Încă de atunci, erau foarte apreciate de către elevi, aceștia descoperind în ele un fel de „laborator” în care își dezvoltau abilitățile practice și profesionale [1].

Ținând *cont de grupul țintă vizat* și de dimensiunea acestuia, activitățile extracurriculare sunt: activități cu întreaga clasă de elevi; activități realizate pe grupe de elevi; activități individualizate.

În funcție de *finalitatea urmărită*, activitățile extracurriculare pot fi: activități cu caracter predominant informativ; activități cu caracter predominant formativ.

În funcție de *dimensiunea educațională dominantă*, activitățile extracurriculare sunt: activități de educație intelectuală; activități culturale; activități sportive; activități artistice; activități de educație morală.

În funcție de *forma de organizare*, avem: activități de masă; activități de cerc (specializate), unde se includ și echipele sportive, formațiile muzicale [4].

Din cele expuse mai sus, vreau ca specialist de biologie să fac trimitere directă la disciplină din perspectiva utilizării celei mai variate game de activități extracurriculare utilizate la ore. Dacă considerăm că biologia este știința vieții, iar copiii sunt forme de viață superioare și tot ce ne înconjoară la fel este viață, atunci nu este nimic mai mare decât viața care ne menține pe noi și tot în jurul nostru. Deci toate activitățile extrascolare din domeniu vor avea ca scop studierea vieții, păstrarea și salvarea ei. Pentru suplinirea metodologică în procesul de predare-învățare-evaluare, vom alege acele forme de organizare pe care le considerăm împreună cu elevii eficiente.

După locul desfășurării activității extrascolare putem identifica:

- -activități în școală: concursuri, TVC-uri, mese rotunde, serate, florilegii etc.
- -activități în afara școlii: excursii, vizite tematice, activități de salubritate, interviuri, vizionări de filme, etc.

Dalai Lama considera că: „Când educi mintea unui copil, nu uita să-i educi și inima”.

Deci cele mai frecvente beneficii pe care le oferă în general activitățile extrașcolare, inclusiv și pentru ridicarea nivelului de predare-învățare-evaluare a disciplinei, pot fi enumerate:

- Rol de completare a studiilor academice obligatorii;
- Activizarea copiilor și dezvoltarea legăturii școală-familie-comunitate;
- Crește stima de sine, încredere în propriile forțe, autocunoaștere;
- Dezvoltă abilități de comunicare;
- Crește interesul pentru școală, cunoaștere, exploatare, integrare socială;
- Dezvoltă, descoperă talente și aptitudini;
- Oferă experiență, performanțe și rezultate mai bune la învățătură;
- Dezvoltă atitudini deschise, tolerante, umaniste și ecologiste;
- Dobândește abilități practice în situații concrete, utile pentru viață;
- Capacitatea de a se adapta unor situații noi, de integrare socială;
- Înbunătățesc relațiile cu persoanele din jur;
- Un mod de supraveghere a copiilor și de ocupare a timpului liber, care duce la scăderea riscului de consum de substanțe toxice și comportament delicvent și antisocial.

Dacă ne referim concret la disciplina biologia atunci vom descrie cele mai frecvente tipuri de activități în felul următor:

Forma de organizare	Locul de organizare	Avantaje
Concursuri/TVC	În școală	Dezvoltă competența specifică biologiei de utilizare a limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare. Oferă deprinderi de a lucra în grup, de comunicare cu colegii; Cultivă dragostea și recunoștința față de disciplina biologia; Permite de a expluata și cunoaște material suplimentar tematic;

Mese rotunde/ dezbateri;	În școală	Dezvoltă abilitățile de comunicare, cercetare, investigare teoretică, analiză critică, crește încrederea în propriile forțe și cunoștințe;
Serate tematice/ florilegii;	În școală	Dezvoltă spiritul de lucru în echipă, de discuție și toleranță reciprocă; Le perfecționează creativitatea, unele talente artistice legate de muzică, pictură, recitare, teatrale, etc;
Excursii/ vizite tematice;	La muzee, grădini botanice și zoologice, în păduri;	Dezvoltă competența specifică biologiei de investigarea lumii vii cu ajutorul metodelor și al mijloacelor specifice pentru îmbunătățirea calității vieții și a mediului Descoperă ținutul natal, și alte locuri pitorești; Face cunoștință pe viu cu multe specii de plante rare sau exotice; Îmbogățește bagajul de cunoștințe tematice;
Interviuri;	La spitale, sau în alte locuri de muncă;	Dezvoltă competența specifică de implicarea în activități de menținere a stării de sănătate proprii și a celor din jur prin aplicarea metodelor interactive în vederea formării unui comportament sanogen. Inclusiv comunicarea cu persoane de diferită vârstă și profesie, încrederea în sine și dragostea față de medicină pe care noi ne străduim să o cultivăm la elevi;
Activități de salubritate și înverzire;	Pe tot teritoriul comunității și în afara ei;	Dezvoltă competența specifică de participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global.
Vizionare de filme tematice/ emisiuni;	La cinematografe, dar și în școală, acasă;	Permite de îmbogăți cunoștințele teoretice, de a vedea comportamente de viață în natură; Oferă posibilitatea de a explora vizual biodiversitatea Terrei;

Deci, în esență totul depinde de faptul ce fel de competențe sunt dezvoltate în cadrul activității respective și ce atribuție au competențele date în domeniul de studii ale elevului sau locul de muncă la care pretinde un absolvent. Iar cererea angajatorilor de detaliere a acestor activități în procesul de aplicare la un post de muncă vine din faptul că pentru proaspeții absolvenți, cu o experiență de muncă mică sau în genere fără experiență de muncă, activitățile respective pot demonstra competențe transferabile importante, înalt apreciate la locul de muncă. Ele, deasemenea, demonstrează abilitățile individuale de a folosi rațional timpul de lucru și competențele legate de instruire, implicarea în viața socială sau capacitatea de lucru în echipă.[2]

Maria Montessori spunea: „ Să nu educăm pe copiii noștri pentru lumea de azi, această lume nu va mai exista când ei vor fi mari și nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm să se adapteze”.

În felul acesta ne străduim să lucrăm și noi în cadrul liceului nostru unde activează o serie de cercuri și secții sportive. Cât ține de disciplina biologie, aici se acordă o atenție deosebită prin intermediul orelor de Educație pentru sănătate în parteneriat cu voluntarii de la Corpul Păcii, la fel în parteneriat cu profesoara de geografie în cadrul Bilunarului Ecologic ne implicăm în activități de salubritate și înverzire a teritoriului școlii și comunității. Nu în ultimul rând în cadrul săptămânilor pe discipline ne implicăm cu diverse activități tematice sus numite, iar la sfârșit de an școlar plecăm în excursii prin țară. Cu un

deosebit respect sântem față de lucrătorii medicali de la Centrul de Sănătate din localitate, pe care îi vizităm cu mai multe ocazii, pădurarii, primarul satului care ne susțin în diverse activități din localitate. La fel am participat în parteneriat cu elevii din locatările vecine cum ar fi satul Dobrușa la un florilegiu ce ține de exploatarea și identificarea celor mai pitorești locuri din raionul nostru Șoldănești, împreună cu profesoara de istorie și geografie, făcând în același timp vizite reciproce de cunoaștere și împrietenire a elevilor. Tot la noi în liceu s-a organizat un seminar raional cu profesorii de biologie și chimie unde am participat cu un TVC cu genericul: „XX sau XY?”, care bineînțeles s-a bazat pe cunoștințele teoretice din domeniu, dar și talente artistice îmbinate de elevii claseor de liceu. Ca mărturie vă vom propune mai jos câteva poze cu elevii din liceu de implicare activă în diverse activități extracurriculare.

„Nu spun că școala nu e bună. E foarte bună. Cât timp te duci la școală ca să înveți ceva ce îți place și să folosești aceste lucruri în viață ca să obții ce vrei”. Pera Novacovici.

În concluzie putem spune că activitatea extracurriculară este o componentă educațională valoroasă și eficientă căreia orice cadru didactic trebuie să-i acorde atenție, adoptându-i în primul rând o atitudine creativă, de îmbunătățire a relațiilor cu cei din jur, de integrare în societate, de descoperire a noului, utilului, frumosului, care să creeze în jur o atitudine de relaxare, dar în același timp de dezvoltare personală, de obținere a unor deprinderi și abilități practice dar și utile.

Bibliografie

1. Văideanu G. Educația la frontiera dintre milenii. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985.
2. Toma S. Profesorul, factor de decizie. București: Ed. Tehnică, 1994.
3. Bontaș I. Pedagogie, București: Ed. Didactica Pedagogică, 1994.
4. Revista: Școala Modernă, Ed. Casa Corpului Didactic Neamț, 2014.
5. Denisa I. Raluca P. Activități extrașcolare în ruralul românesc. Dezvoltarea de competențe cheie la copii și tineri. București: Ed. Universitară, 2012.